

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

7. juuni 2005*

Kohtuasjas C-17/03,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel College van Beroep voor het bedrijfsleven'i (Madalmaad) 13. novembri 2002. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. jaanuaril 2003, menetluses

Vereniging voor Energie, Milieu en Water,

Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV,

Eneco NV

versus

Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

menetluses osalesid:

Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor BV, varem Samenwerkende ElektriciteitsProductiebedrijven NV,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans ja A. Rosas (ettekandja), kohtunikud J.-P. Puissochet ja R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, M. Ilešič, J. Malenovský ning U. Löhmus,

kohtujurist: C. Stix-Hackl,
kohtusekretär: vanemametnik M.-F. Contet,

arvestades kirjalikus menetluses ja 29. juuni 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Vereniging voor Energie, Milieu en Water, esindajad: *advocaat* I. VerLoren van Themaat ja *advocaat* M. het Lam,

- Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV, esindaja *advocaat* P. W. A. Goes,
- Eneco NV, esindaja: *advocaat* J. J. Feenstra,
- Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor BV, esindajad: *advocaat* J. de Pree ja *advocaat* Y. de Vries,
- Madalmaade valitsus, esindaja H. G. Sevenster,
- Prantsuse valitsus, esindajad G. de Bergues ja C. Lemaire,
- Soome valitsus, esindajad T. Pynnä ja A. Guimaraes-Purokoski,
- Norra valitsus, esindajad K. B. Moen ja I. Djupvik,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad H. Støvlbæk, M. van Beek ja A. Bouquet,

olles 28. oktoobri 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab ühelt poolt EÜ artikli 86 lõike 2 ja teiselt poolt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 1996. aasta direktiivi 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT 1997, L 27, lk 20; ELT eriväljaanne 12/02, lk 3; edaspidi „direktiiv“) artikli 7 lõike 5 tõlgendamist.
- 2 Eelotsusetaotlus on esitatud ühelt poolt ettevõtete Vereniging voor Energie, Milieu en Water, Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV ja Eneco NV ning teiselt poolt Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie (energiavarustuse ja -kontrolli teenistuse direktor; edaspidi „DTE“ või „võrgu majandamise kontrollija“) vahelises kohtuvaidluses viimase poolt tehtud otsuse üle anda Nederlands

Elektricität Administratie kantoor BV-le (edaspidi „NEA”), põhikohtuasjas kohtuvaidluse tekkimise ajal Samenwerkende ElektricitätsProduktiebedrijven NV (edaspidi „SEP”), põhikohtuasjas kohtuvaidluse tekkimise ajal eesõigus ühele osale piiriülese võrgu võimsusest elektrienergia importimiseks Madalmaadesse.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

- 3 Direktiiv märgib Euroopa Ühenduse elektrituru liberaliseerimise teist etappi. Vastavalt selle teisele põhjendusele on selle eesmärk konkurentsile rajatud siseturu väljakujundamine.
- 4 Neljanda põhjenduse kohaselt on „elektri siseturu loomine eriti tähtis elektri tootmise, ülekandmise ja jaotamise tõhususe suurendamiseks, tugevdades samal ajal varustuskindlust ning Euroopa majanduse konkurentsivõimet [...]”
- 5 Viienda põhjenduse kohaselt peab „elektri siseturu rajamine toimuma järk-järgult, et tööstus võiks uute oludega paindlikult ja kaalutletult kohaneda ning võtta arvesse praegust elektrisüsteemide erinevat korraldust.”
- 6 Kahekümne viiendas põhjenduses on täpsustatud, et „iga ülekandevõrk peab alluma keskjuhatusele ja -kontrollile, et tootjate ja nende klientide huvides tagada tema

kindlus, usaldusväärsus ja tõhusus; [...] seetõttu tuleks määrata ülekandevõrgu operaator ja usaldada talle võrgu kasutamine, hooldamine ja vajaduse korral arendamine; [...] ülekandevõrgu operaator peab käituma objektiivsel, selgel ja arusaadaval ning mittediskrimineerival viisil.”

- 7 Direktiivi viimases põhjenduses on öeldud, et „käesolev direktiiv on järgmine etapp turgude liberaliseerimisel; [...] selle jõustumisel säilivad liikmesriikide vahel siiski teatavad takistused elektriga kauplemisel; [...] saadud kogemuste põhjal tuleks teha ettepanekuid elektri siseturu toimimise parandamiseks.”

- 8 IV peatüki pealkirjaga „Ülekandevõrgu kasutamine” artikkel 7 sätestab:

„1. Liikmesriigid määravad või kohustavad ülekandevõrke omavaid ettevõtjaid määrama liikmesriikide poolt kindlaksmääratavaks ajavahemikuks tõhusust ja majanduslikku tasakaalu silmas pidades võrguoperaatori, kes varustuskindluse tagamiseks vastutaks ülekandevõrgu kasutamise, selle hoolduse tagamise ja vajaduse korral selle ülekandevõrgu ning teiste võrkude ühenduste arendamise eest kõnealuses piirkonnas.

2. Liikmesriigid tagavad, et koostatakse ja avaldatakse tehnilised eeskirjad, millega kehtestatakse tootmiseseadmete, jaotusvõrkude, otse ühendatud tarbijate seadmete, võrkudevaheliste ühenduste ja otseliinide võrku ühendamise kavandamist ja

kasutamist käsitlevad tehnilised miinimumnõuded. Tehnilised eeskirjad tagavad võrkude koostalitlusvõime ning on objektiivsed ja mittediskrimineerivad. [...]

3. Võrguoperaator vastutab võrgu energiavoogude juhtimise eest, võttes arvesse energia vahetust teiste ühendatud võrkudega. Selleks vastutab võrguoperaator kindla, usaldusväärse ja tõhusa elektrivõrgu ja sellega seoses kõigi vajalike abiteenuste kättesaadavuse tagamise eest.

[...]

5. Võrguoperaator ei diskrimineeri võrgukasutajaid või kasutajarühmi üksteise suhtes ega oma tütarettvõtjate või osanike/aktsionäride kasuks.

[...].”

- 9 Direktiivi VII peatüki peakirjaga „Võrgule juurdepääsu korraldamine” artikkel 16 sätestab, et liikmesriigid võivad valida läbirääkimistel põhineva võrgule juurdepääsu ning üksikostja vahel. Nagu sätestab sama artikli teise lause sõnastus „rakendatakse mõlemat menetlust objektiivsete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel.”

10 Direktiivi artikli 24 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Need liikmesriigid, kus enne käesoleva direktiivi jõustumist võetud kohustusi või antud tegevusgarantiisid ei tohi käesoleva direktiivi sätete tõttu täita, võivad taotleda üleminekukorda, mille komisjon võib neile anda, võttes muu hulgas arvesse asjaomase võrgu suurust, selle ühendamise määra ning elektritööstuse struktuuri. Komisjon teatab enne otsuse tegemist nendest taotlustest liikmesriikidele, võttes arvesse konfidentsiaalsuskohustust. Otsus avaldatakse Euroopa Ühenduste Teatajas.

2. Üleminekukorra kehtimise aeg on piiratud ning seotud lõikes 1 nimetatud kohustuste või garantiide tähtajaga. Üleminekukord võib hõlmata erandeid käesoleva direktiivi IV, VI ja VII peatükist. Üleminekukorra taotlustest tuleb komisjonile teatada hiljemalt üks aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumist.“

Siseriiklikud õigusnormid

11 16. novembri 1989. aasta seaduse elektri tootmise, impordi, ülekandmise ning müügi korra kohta (Elektricitetswet), (*Staatsblad* 1989, lk 535; edaspidi „EW 1989“), artikli 2 kohaselt on selleks määratud äriühingule (edaspidi „määratud äriühing“)

antud kohustus koos kontsessioonääridega tagada usaldusväärne ning tõhus avalik elektrivarustus võimalikult väikeste kuludega ning lähtudes üldistest huvidest.

- 12 EW 1989 artikli 34 kohaselt oli üksnes määratud äriühingul lubatud Madalmaadesse avalikuks jaotamiseks elektrit importida.
- 13 EW 1989 artikli 35 kohaselt ei olnud sellel äriühingul avalikuks jaotamiseks mõeldud elektri importimiseks volitust sõlmida lepinguid ilma asjaomase ministri nõusolekuta. Viimane võis keelduda nõusoleku andmisest üksnes siis, kui see oli tingitud elektriga või elektrienergiaga kohase varustamise huvist.
- 14 Määratud äriühinguks EW 1989 artiklite 2, 34 ja 35 tähenduses oli SEP, mille õigused läksid alates 1. jaanuarist 2001 üle NEA-le.
- 15 2. juuli 1998. aasta seaduse elektri tootmise, ülekandmise ning tarnimise kohta (Elektricitetswet) (*Staatsblad* 1998, lk 427; edaspidi „EW 1998”) eesmärk oli direktiivi ülevõtmine ning 1989. aasta seaduse tühistamine alates 1. juulist 1999.
- 16 Pärast EW 1998 jõustumist andis SEP kõrgepingevõrgu majandamise üle oma filiaalile TenneT BV-le (edaspidi „TenneT”). Nimetatud võrgu omanik loovutas selle

2001. aastal Saranne BV-le (edaspidi „Saranne”), mis oli samuti SEP-i filiaal. Samal aastal sai riik kõigepealt TenneTi ning seejärel Saranne'i omanikuks.

- 17 EW 1998 artikli 16 kohaselt oli TennesTi kohustus eelkõige nimetatud võrgu rajamine ja hooldamine, selle usaldusväärsuse ning turvalisuse ja piisava reservtoite tagamine ning Madalmaadesse imporditud ning sealt eksporditud elektri kolmandatele riikidele tarnimine.

- 18 EW 1998 artikli 24 kohaselt peab võrguoperaator mittediskrimineerivatel tingimustel tagama juurdepääsu elektri tootjatele, vahendajatele, varustajatele ning ostjatele.

- 19 Järelevalve võrgu majandamise ja võrguoperaatori üle on EW 1998 kohaselt usaldatud DTE-le. Viimane on hierarhiliselt sõltuv majandusministrist, kes võib talle anda nii üksik- kui üldjuhiseid.

- 20 DTE määrab eelkõige EW 1998 artikli 36 alusel võrguoperaatori ettepanekul kindlaks võrgule juurdepääsu tingimused.

- 21 Selleks võttis DTE 12. novembri 1999. aasta otsusega vastu elektri piiriülese ülekandmisvõrgu opereerimise tingimused (edaspidi „võrgukoodeks”).
- 22 Eelkõige võrgukoodeksi V peatüki punktide 5.6.4 ja 5.6.7 kohaselt oli 2000. aastal riikidevaheliste liinide 3200 MW-st elektriimpordi võimsusest reserveeritud 1500 MW elektri ülekandmiseks eesõigusega SEP-ile vastavalt tema poolt kooskõlas EW 1989 artikliga 35 allkirjastatud ostulepingutele.
- 23 See puudutas kolme elektri ostulepingut, mis SEP sõlmis seoses EW 1989 artiklis 2 ettenähtud kohustuse täitmisega.
- 24 Need lepingud olid sõlmitud vastavalt:

— 1989. aastal Électricité de France'iga 600 MW ostmiseks aastas kuni 31. märtsini 2002 ning 750 MW ostmiseks aastas alates 1. aprillist 2002 kuni 31. märtsini 2009;

— 1989. aastal Preussen Elektra AG-ga 300 MW ostmiseks aastas kuni 31. detsembrini 2005;

— 1990. aastal Vereinigte Elektrizitätswerke Westfalen AG-ga 600 MW ostmiseks aastas kuni 31. märtsini 2003 (edaspidi kolm lepingut ühiselt „SEP-i rahvusvahelised lepingud”).

25 Elektri piiriülese iga-aastase ülekandmisvõimsuse osas oli SEP-ile pärast 2000. aastat eesõiguse andmine täpselt reguleeritud 21. detsembri 2000. aasta *Overgangswet elektriciteitsproductiesector*’iga (üleminekuseadus elektri tootmissektori kohta) (*Staatsblad* 2000, lk 607; edaspidi „Overgangswet 2000”).

26 Selle seaduse artikli 13 lõige 1 sätestab:

„Riikliku kõrgepingevõrgu operaator annab määratud äriühingule viimase taotlusel elektri ülekandmiseks maksimaalselt 900 MW kuni 31. märtsini 2000 k.a ning maksimaalselt 750 MW alates 1. aprillist 2005 kuni 31. märtsini 2009 k.a, kui ülekandmise eesmärk on ühelt poolt määratud äriühingu ja teiselt poolt *Électricité de France*, *Preussen Elektra AG* ning *Vereinigte Elektrizitätswerke Westfalen AG* vahel 1989. ja 1990. aastal sõlmitud kokkulepete täitmine 1. augustil 1998 jõus olnud redaktsioonis, ning osas, milles need kokkulepped olid endiselt jõus. [...]”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

27 Põhikohtuasja hagejad koostasid kaebuse DTE poolt võrgukoodeksi V peatüki vastuvõtmise peale.

- 28 17. juuli 2000. aasta otsusega jättis DTE kaebuse rahuldamata. Ta leidis, et SEP-ile antud eesõigused takistavad elektrituru tõhusat toimimist. Samuti märkis ta, et tegelik konkurents Madalmaade elektritootmisturul toimib seni veel küllalt piiratult, mistõttu konkurents on praktiliselt võimalik üksnes välismaal toodetud elektri osas. Antud kontekstis tuletas ta meelde, et piiriülese ülekandmise olemasolev võimsus on 3200 MW ning et selle suurendamine oleks kulukas. Ta järeldas sellest, et SEP-ile rahvusvaheliste lepingute kehtimise perioodil reserveeritud võimsus piirab tõsiselt impordivõimalusi ning seega elektrikaubandust teiste turuoperaatorite jaoks.
- 29 Samal ajal õigustas DTE oma kaebuse rahuldamata jätmise otsust asjaoluga, et SEP-i pikajalised lepingud olid sõlmitud kooskõlas tol ajal kehtinud õigusaktidega ning üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamiseks EÜ artikli 86 tähenduses. Lisaks sellele ei sisaldanud EW 1998 ühtki sätet, mis seaks kahtluse alla nende lepingute kehtivuse, seega pidi neid põhimõtteliselt täitma. Olemasolevate lepingute katkestamine tooks kaasa poolte suhtes vastuvõetamatu õiguskindluse põhimõtte rikkumise, samuti olulise majandusliku kahju. Lisaks sellele ei hõlmata nende lepingute täitmisega kogu riikidevahelise ülekandmise võimsust.
- 30 Põhikohtuasja hagejad esitasid DTE otsuse peale hagi College van Beroep voor het bedrijfsleven'ile. Nad väitsid, et see otsus on vastu võetud EÜ artikleid 28, 81, 81 ja 86 ning direktiivi artikli 7 lõikes 5 ja EW 1998 artiklis 24 sätestatud mittekrimineerimise põhimõtet, samuti mittediskrimineerimise ja objektiivsuse põhimõtteid rikkudes. Lisaks jättis see otsus arvestamata elektrituru kaubavahetuse arengu huvid viimati nimetatud seaduse artikli 36 tähenduses. Hagejad väitsid muu hulgas, et võrgukoodeksis sätestatud võrgu jagamise viisi tuleks vaadelda kui

„tehnilist eeskirja” ning selle tagajärjel oleks tulnud sellest komisjoni teavitada kooskõlas nõukogu 28. märtsi 1983. aasta direktiiviga 83/189/EMÜ, milles on sätestatud tehnilisi standardeid ja norme käsitleva teabe esitamise kord (EÜT L 109, lk 8).

31 Neil asjaoludel otsustas College van Beroep voor het bedrijfsleven menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. a) Kas EÜ artikli 86 lõikega 2 võib õigustada seda, et ettevõtjale, kellele oli varem antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine ning kes oli selleks võtnud teatud kohustusi, antakse pärast nende konkreetsete ülesannete täitmist eriõigus selleks, et ta saaks neid võetud kohustusi täita?

b) Kui vastus sellele küsimusele on jaatav, kas siis kord, millega nähakse kõnealusele ettevõtjale ette kümneaastase perioodi jooksul (vähenevalt) eesõiguse andmine poolest kuni veerandini elektri riikidevahelisest ülekandmisvõimsusest, on ikkagi kehtetu selles osas, milles see

— ei ole proportsionaalne — avaliku — huviga, mida ta teenib;

— puudutab kaubavahetust ulatuses, mis on ühenduse huvidega vastuolus?

2. a) Kas [direktiivi] artikli 7 lõiget 5 tuleb tõlgendada selliselt, et seal esinev mittediskrimineerimise põhimõte on piiratud tingimusega, et võrguoperaator peab hoiduma igasugusest diskrimineerimisest tehniliste eeskirjade abil seoses võrgule juurdepääsu lubamisega?

Kas sellisel juhul tuleb elektri riikidevahelise ülekandmisvõimsuse jagamise viisi pidada tehniliseks eeskirjaks selle sätte tähenduses?

- b) Kui elektri riikidevahelise ülekandmisvõimsuse jagamise viisi tuleb selle sätte tähenduses pidada tehniliseks eeskirjaks, või kui [direktiivi] artikli 7 lõige 5 ei piirdu tehniliste eeskirjadega, kas siis kord, millega antakse riikidevahelise ülekandmise võimsuse kasutamise eesõigus avaliku teenuse osutamise eriülesannete raames sõlmitud lepingute jaoks, on kooskõlas selles artiklis sätestatud mittediskrimineerimise põhimõttega?”

Teine küsimus

- 32 Teise küsimusega, mida tuleb kõigepealt uurida, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas direktiivi artikli 7 lõikes 5 sätestatud diskrimineerimise keeluga on vastuolus võrgukoodeksi punktides 5.6.4 ja 5.6.7 toodud meetmed ja

Overgangswet 2000 artikli 13 lõige 1 (edaspidi „kõnealused meetmed”), mis annavad SEP-ile eesõigustatult osa elektriimpordi võimsusest selleks, et tal oleks võimalik täita kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest, mis ta sõlmis ajal, mil tema ülesanne oli avaliku elektrivarustuse usaldusväärne ja tõhus toimimine võimalikult madalate hindade eest ja lähtudes üldistest huvidest.

33 Esiteks tuleb sedastada, et direktiivi artikli 7 lõige 5 viitab riigi ülekandevõrgu operaatorile (14. aprilli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-128/03 ja C-129/03: AEM ja AEM Torino, EKL 2005, lk I-2861 punkt 56). Kuigi nähtavasti ei pärine DTE poolt välja antud võrgukoodeks Madalmaade elektrivõrgu operaatorilt TenneT, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sellegipoolest Euroopa Kohtult selle sätte kohaldamise ulatust.

34 EÜ artiklis 234 sätestatud Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute koostöö raames on vaid siseriiklikul kohtul, kes asja menetleb ja kes vastutab tehtava lahendi eest, pädevus hinnata kohtuasja eripärasid arvestades, kas kohtuotsuse tegemiseks on vaja eelotsust ja kas Euroopa Kohtule esitatud küsimusel on kohtuasja suhtes tähtsust. Viimase poolt siseriikliku kohtu esitatud taotluse läbi vaatamata jätmine on võimalik üksnes siis, kui on ilmselge, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendamisel puudub igasugune seos põhikohtuasja asjaoludega või esemega, või kui küsimus on üldine või hüpoteetiline (vt eelkõige 15. detsembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-415/93: Bosman, EKL 1995, lk I-4921, punktid 59–61; 27. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-369/95: Somalfruit ja Camar, EKL 1997, lk I-6619, punktid 40 ja 41, ning 13. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-36/99: Idéal Tourisme, EKL 2000, lk I-6049, punkt 20).

35 Põhikohtuasjast nähtuvalt võttis võrguoperaator konkreetseid meetmeid, millega keelas vähemalt ühele põhikohtuasja hagejatest (Eneco NV) juurdepääsu võrgule

vastavalt võrgukoodeksi punktidele 5.6.4 ja 5.6.7. Seetõttu oli eelotsusetaotluse esitanud kohtul põhikohtuasja vaidlust silmas pidades põhjust pidada vajalikuks direktiivi artikli 7 lõike 5 tõlgendamist. Seda sätet tuleb seega tõlgendada seoses punktidega 5.6.4 ja 5.6.7.

36 Selles osas, kus põhikohtuasja vaidlus puudutab võrguoperaatorile mitteomistatavaid riiklikke meetmeid, peab viitama ka direktiivi artiklile 16. Selle sätte kohaselt võivad liikmesriigid valida läbirääkimistel põhineva võrgule juurdepääsu ja üksikostja vahel, mõlemat menetlust rakendatakse objektiivsete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumite alusel (eespool viidatud kohtuotsus AEM ja AEM Torino, punkt 57). Seega keelab artikkel 16 liikmesriikidel võrgule juurdepääsu korraldamise diskrimineerival viisi.

37 Übergangswet 2000 artikli 13 lõige 1, mille kohaselt annab võrguoperaator 2001. aasta ja järgnevatel aastatel SEP-ile eesõigustatud juurdepääsu elektri riikidevahelisele ülekandevõrgule, võeti vastu pärast põhikohtuasjas hagi esitamist. Seega tuleb seda sätet uurida direktiivi artiklis 16 ettenähtud mittediskrimineerimise põhimõtte seisukohalt.

38 Mis puutub direktiivi artikli 7 lõike 5 kohaldamisala, siis vastavalt põhikohtuasja hagejate seisukohale ei piirdu see sätte tehniliste eeskirjade sätestamisega, vaid keelab sellised kõnealused meetmed.

- 39 Madalmaade, Prantsuse, Soome ja Norra valitsus ning komisjon väidavad samuti, et direktiivi artikli 7 lõige 5 ei ole kohaldatav üksnes tehnilistele eeskirjadele. Nad leiavad siiski, et kõnealused meetmed ei kujuta endast nimetatud sättega keelatud diskrimineerimist.
- 40 Seevastu on NEA seisukohal, et kuna teised direktiivi artikli 7 lõiked reguleerivad tehnilisi eeskirju, peab sellest jäeldama, et lõige 5 käsitleb samuti tehnilisi eeskirju. Kuna kõnealuseid meetmeid ei saa käsitleda tehniliste meetmetena, siis nad ei kuulu selle direktiivi artikli 7 lõike 5 kohaldamisalasse.
- 41 Ühenduse õigusnormi tõlgendamiseks tuleb arvesse võtta mitte üksnes sätte sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks see säte on (vt eelkõige 17. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 292/82: Merck, EKL 1983, lk 3781, punkt 12; 21. veebruari 1984. aasta otsus kohtuasjas 337/82: Nikolaus Brenneri, EKL 1984, lk 1051, punkt 10, ning 14. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-223/98: Adidas, EKL 1999, lk I-7081, punkt 23).
- 42 Esiteks on direktiivi artikli 7 lõige 5 üldsõnaline, kuna selle sõnastuse kohaselt „ei diskrimineeri võrgukasutajaid või kasutajarühmi ükssteise suhtes.” Selle sätte sõnastus ei sisalda seega ühtki tunnust, mis räägiks tehniliste eeskirjadega piirduva keelava tõlgenduse kasuks.

- 43 Teiseks tuleneb direktiivi artikli 7 kontekstist, et selle lõige 5 ei saa piirduda tehniliste eeskirjadega. Sama artikli lõige 2 juba sätestab, et tehnilised eeskirjad peavad olema mittediskrimineerivad. Kui lõikes 5 sätestatud mittediskrimineerimise nõue piirduks tehniliste eeskirjadega, puudub lõikes 2 sätestatud igasugune mõte.
- 44 Kolmandaks, ilma et see näeks ette ühtki piirangut tehniliste eeskirjade kohta, on direktiivi kahekümne viiendas põhjenduses väljendatud direktiivi eesmärke selliselt, et „ülekandevõrgu operaator peab käituma objektiivsel, selgel ja arusaadaval ning mittediskrimineerival viisil.”
- 45 Eelneva valguses tuleb järeldada, et direktiivi artikli 7 lõige 5 ei piirdu tehniliste eeskirjadega, vaid seda tuleb tõlgendada nii, et see kohaldub igasugusele diskrimineerimisele.
- 46 Samale järeldusele tuleb jõuda direktiivi artikli 16 osas. Selles ettenähtud mittediskrimineerimise nõue on esitatud üldsõnaliselt ning seda tuleb lugeda sama direktiivi artikli 3 lõike 1 valguses, mille kohaselt liikmesriigid hoiduvad igasugusest diskrimineerimisest elektriettevõtjate õiguste ja kohustuste suhtes.
- 47 Mis puutub küsimusse, kas kõnealused meetmed kujutavad endast direktiiviga vastuolus olevat diskrimineerimist, siis peab meeles pidama, et direktiivi sätted, mis

nõuavad, et võrguoperaatori ning liikmesriigi tegevus võrgule juurdepääsu andmisel ei oleks diskrimineeriv, on üldise võrdsuspõhimõtte konkreetne väljendus (vt eespool viidatud kohtuotsus AEM ja AEM Torino, punkt 58; samuti analoogselt, mis puudutab EÜ asutamislepingu artikli 40 lõike 3 teist lõiku (muudetuna EÜ artikli 34 lõike 2 teine lõik), 5. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-280/93: Saksamaa *v. nõukogu*, EKL 1994, lk I-4973, punkt 67, ning kolmandatest riikidest pärit impordi dumpinguvastase kaitse kohta 27. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-422/02 P: *Europe Chemi-Con (Saksamaa) v. nõukogu*, EKL 2005, lk I-791, punkt 33).

48 Üheks ühenduse õiguse aluspõhimõtteks olev diskrimineerimise keeld nõuab, et sarnaseid olukordi ei või kohelda erineval viisil, v.a siis, kui selline eristamine on objektiivselt õigustatud (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Saksamaa *v. nõukogu*, punkt 67).

49 Vastavalt kõnealustele meetmetele määrati SEP-ile 2000. aastal riikidevahelise elektriülekanndmise võrgu mahust eelisõigustatult 1500 MW võimalikust 3200 MW-st, mis vastab 47%-le koguvõimsusest. NEA-le kooskõlas Overgangswet 2000 artikli 13 lõikega 1 eesõigusega reserveeritud maksimumvõimsus alates 2001. aasta algusest kuni 2009. aasta 31. märtsini on 750 MW, mis vastab 23,4%-le koguvõimsusest. Ilma et tema seisukohta oleks selles osas vaidlustatud, väidab Eneco NV, et TenneT keeldus kõnealuseid meetmeid rakendades tema taotlust elektri-võimsuse importimiseks rahuldama ning selle tagajärjel ei saanud ta oma kliente elektriga varustada, milleks ta oli turu liberaliseerimise tagajärjel kohustatud. Selle tulemusena asetati SEP-i konkurendid märkimisväärselt ebasoodsasse majanduslikku olukorda, nii nagu tuleneb eetsusetootlusest, et konkurents Madalmaade elektriga varustamisel toimib üksnes väljaspool Madalmaid toodetud elektri osas.

- 50 On selge, et vastavalt kõnealustele meetmetele SEP-ile, ning hiljem ka NEA-le, elektri piiriülesele ülekandmisvõrgule eesõigustatud juurdepääsu võimaldamine kujutab endast erinevat kohtlemist.
- 51 Ometi kinnitab NEA, keda toetavad sisuliselt Madalmaade ja Prantsuse valitsus, et tema olukord ei ole teiste operaatorite omaga võrreldav. SEP-i rahvusvahelised lepingud sõlmiti ajal, mil ta oli kõrgepingevõrgu ja ühendusliini omanik. Need lepingud sõlmiti EW 1989-l põhineva üldist majandushuvi esindava kohustuse täitmise raames, mille eesmärk oli tagada Madalmaade elektriga varustamine mõistliku hinna eest edasimüümise eesmärgil.
- 52 Enne Madalmaade elektrituru liberaliseerimist oli SEP ainus elektri importimiseks volitatud ettevõtte, kelle üldise majandushuvi kohaseks ülesandeks oli hoolitseda usaldusväärse ja tõhusa avaliku elektrivarustuse toimimise eest võimalikult madalate hindade eest ja lähtudes üldistest huvidest.
- 53 Direktiivi ülevõtmisele järgnenud turu liberaliseerimise põhjusel kaotas SEP impordimonopoli. Imporditurg avati ka konkureerivatele operaatoritele. Samal ajal, alates EW 1998 jõustumisest ei olnud SEP enam vastutav oma ülesannete täitmise eest.

- 54 Sel põhjusel on vajalik tuvastada, kas erinev kohtlemine, mis seisnes kõnealuste meetmete alusel SEP-ile, ning hiljem NEA-le, elektri piiriülesele ülekandevõrgule eesõigusega juurdepääsu võimaldamises, on nimetatud direktiivi eesmärke silmas pidades õigustatud.
- 55 NEA, Madalmaade ja Norra valitsus väidavad sisuliselt, et selline erinev kohtlemine on õigustatav asjaoluga, et SEP oli oma ülesande täitmiseks kohustatud sõlmima pikaajalisi lepinguid. Iseloomulikult kõrge kindlaksmääratud hinna ning suhteliselt madala MW hinna tõttu oleksid need lepingud NEA-d tõsiselt kahjustavad, kui viimane ei suudaks importida kokkulepitud elektrikoguseid piiriülesel ülekandevõrgul piisava võimsuse puudumise tõttu. See asjaolu õigustab NEA-le teatud võrguvõimsuse eesõigustatud määramist.
- 56 See põhjendus ei ole vastuvõetav.
- 57 Selleks et vähendada liberaliseerimise tagajärgi, näeb nimetatud direktiivi artikkel 24 ette võimaluse kohaldada teatud tingimustel üleminekukorda. Nende sätete kohaselt võivad liikmesriigid nõuda erandeid eelkõige direktiivi IV ja VII peatükkides, mis sisaldavad vastavalt artikleid 7 ja 16, olukorras, kus enne direktiivi jõustumist võetud kohustustest või tegevusgarantiidest ei ole võimalik nende sätete tõttu kinni pidada.
- 58 Võttes arvesse erisätet, tegeledes eriliste olukordadega, mis tulenevad enne selle direktiivi jõustumist esinevast õiguslikust kontekstist, tuleb diskrimineerimise

olemasolu selle direktiivi artikli 7 lõike 5 ja artikli 16 tähenduses hinnata neid erilisi olukordi arvestamata.

- 59 Vastavalt direktiivi artiklile 24 peavad liikmesriigid üleminekukorra taotlustest komisjonile teatama hiljemalt üks aasta pärast direktiivi jõustumist. Sama sätte kohaselt otsustab selle üle komisjon, kes peab muu hulgas arvesse võtma asjaomase võrgu suurust, selle ühendamise määra, samuti kõnealuse liikmesriigi elektritööstuse struktuuri. Enne otsuse tegemist peab komisjon teavitama nendest nõuetest liikmesriiki, kellel on samuti võimalus oma seisukoht teatavaks teha. Lõpetuseks on üleminekukorra kehtimise aeg piiratud ning seotud asjaomaste kohustuste või garantiide tähtajaga.
- 60 Madalmaade Kuningriik oleks võinud kasutada direktiivi artiklit 24, et kohaldada mõistliku aja jooksul SEP-i huvides selle direktiivi artikli 7 lõikele 5 ja artiklile 16 ajutist üleminekuperioodi, võimaldamaks sellele ettevõttele vastavalt tema taotlusele määrata eesõigusega osa elektri piiriülesest ülekandevõimsusest. Seda ta aga ei teinud, kuna ta esitas alles pärast ettenähtud tähtaja lõppemist taotluse ühe osa SEP-i nende majanduslike kahjude kompenseerimiseks, mis oleks SEP-ile kaasnenum tema varasema avaliku teenuse osutamise jaoks sõlmitud rahvusvaheliste lepingute täitmisest (vt komisjoni 8. juuli 1999. aasta otsus 1999/796/EÜ Madalmaade poolt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT L 319, lk 34, punkt 44) artikliga 24 kooskõlas esitatud üleminekukorra taotluse kohta). Seega ei taotlenud Madalmaade Kuningriik kõnealuste meetmete osas luba ning komisjon ei saanud anda luba meetmele, mida Madalmaade Kuningriik oli silmas pidanud, kuna sellest teatati pärast tähtaja möödumist.

- 61 Direktiivi artiklis 24 ettenähtud menetlus, kriteeriumid ning piirangud kaotaksid mõtte, kui nõustutaks sellega, et liikmesriik võib ühepoolset, ning nimetatud menetlusnorme eirates, kohaldada elektri importijate suhtes erinevat kohtlemist põhjusel, mis direktiivi artikli 24 kohaselt õigustab täpselt erandit selle direktiivi artikli 7 lõikest 5 ja artiklist 16.
- 62 Ühest küljest võib erinev tõlgendamine, mis ei arvesta direktiivi eesmärki, seada ohtu monopolistliku ja eraldatud elektrituru ülemineku avatud ja konkurentsipõhisele turule. Kõnealuste meetmetega seatakse tõsisesse ohtu uute operaatorite juurdepääs turule, seda isegi takistades, ning endise Madalmaade monopolettevõtte positsiooni võidakse teiste operaatorite konkurentsi eest kaitsta teiste võimalustega kui need, mida ühenduse seadusandja on direktiivis ette näinud elektrituru väljakujunemise saavutamiseks, kaitstes varasema seadusandluse alusel sõlmitud kokkuleppeid.
- 63 Teisest küljest on direktiivi artiklis 24 ettenähtud üleminekukord välja töötatud eelkõige selleks, et tagada võrdne kohtlemine varasemate riiklike monopolettevõtete suhtes, kes olid NEA-ga sarnases olukorras. Taoline võrdne kohtlemine võidakse seada ohtu juhul, kui nõustutakse sellega, et iga liikmesriik võiks anda väljaspool direktiivi artiklis 24 ettenähtud menetlust ning tingimusi eelise varasemale monopolettevõttele, eesmärgiga tagada viimase poolt enne elektrituru liberaliseerimist sõlmitud pikaajaliste lepingute täitmine. See rikuks direktiivi kaheteistkümnendas põhjenduses toodud eesmärki, mille kohaselt „olenemata valitseva turukorralduse laadist peab vastavalt käesolevale direktiivile juurdepääs võrgule olema vaba ning viima liikmesriikides samaväärsete majandustulemusteni ja seega otseselt võrreldava turgude avatuse tasemeni ning otseselt võrreldava elektriturule pääsu astmeni.”

- 64 Madalmaade valitsuse väitel näitavad direktiivi artikli 3 lõige 3 ning artikli 17 lõige 5, mis lubavad võrguoperaatoril teatud juhtudel võrgule juurdepääsust keelduda, et elektri teatud piiriülese ülekandevõimsuse jätmine varusse ei lähe tingimata mittediskrimineerimise põhimõttega vastuollu. Sarnase põhjenduse tõi Soome valitsus, kes viitab direktiivi artikli 8 lõikele 2 ja artikli 17 lõikele 5, samuti Norra valitsus ja komisjon, kes viitavad samuti sama direktiivi viimasele sättele ning artikli 3 lõikele 3.
- 65 Direktiivi artikli 3 lõige 3 lubab liikmesriikidel teatud tingimustel direktiivi artikleid 5, 6, 17, 18 ja 21 mitte kohaldada. Samas ei hõlma see direktiivi artikleid 7 ega ka 16. Seega ei või artikli 7 lõikest 5 ja artiklist 16 erandite tegemise õigustamiseks tugineda artikli 3 lõikele 3.
- 66 Mis puutub direktiivi artikli 17 lõikesse 5, siis see sätestab, et asjaomane ülekandevõi jaotusvõrgu operaator võib vajaliku võimsuse puudumise korral võrgule juurdepääsust keelduda, kui selline keeldumine on nõuetekohaselt põhjendatud. Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 56–63 toodud asjaolusid, ei saa eesõigustatud juurdepääsu turule pidada õigustatuks enne direktiivi jõustumist sõlmitud ning väljaspool direktiivi artiklis 24 ettenähtud menetlust heakskiidetud lepingutega.
- 67 Direktiivi artikli 8 lõige 2 näeb ette:

„Ilma et see piiraks elektritarneid lepinguliste, sealhulgas pakkumistingimustest tulenevate kohustuste alusel, määratakse tootmisseadmete dispetsjuhtimine ja

võrkudevaheliste ühenduste kasutus kindlaks objektiivsete avaldatud kriteeriumide alusel, mille liikmesriik võib heaks kiita ja mida tuleb kohaldada mittediskrimineerival viisil, mis tagab elektri siseturu nõuetekohase toimimise. Neis kriteeriumides võetakse arvesse kasutusel olevatest tootmiseseadmetest lähtuvate või võrkudevaheliste ühenduste kaudu toimivate elektrienergia tootmisest majanduslikku tähtsust ning võrgu tehnilisi piiranguid.”

68 Selle sättega ei piirata otseselt ega kaudselt direktiivi artikli 7 lõikes 5 ja artiklis 16 ettenähtud mittediskrimineerimise põhimõtte ulatust. Seetõttu ei saa sellele sättele tõhusalt tugineda.

69 Samuti ei saa sellisel juhul tugineda tõhusalt komisjoni viidatud direktiivi viimasele põhjendusele, mille kohaselt on käesolev direktiiv ainult järgmine etapp turgude liberaliseerimisel, mis säilitab liikmesriikidele teatavad takistused elektriga kauplemisel. Selle äärmiselt üldise sõnastusega ei saa õigustada erandite tegemist direktiivi artikli 7 lõikest 5 ja artiklist 16.

70 Eelnevaga on sarnane direktiivi viies põhjendus, millele tugines NEA ning mille kohaselt peab elektri siseturu rajamine toimuma järk-järgult. Järkjärguline

liberaliseerimine tuleneb sellest, et turg peaks olema avatud üksnes suurtarbijatele aastal 2000, seejärel keskmistele tarbijatele aastal 2002 ning lõpuks kõikidele tarbijatele aastal 2004. Järgjärguline olemus on muu hulgas kirja pandud direktiivi artikli 24 ülemineku- ja erandsätetes. Igal juhul ei anna viies põhjendus alust direktiivi artikli 7 lõike 5 ja artiklist 16 erandite tegemiseks.

- 71 Sellest tuleneb, et ühele operaatorile elektri piiriülese ülekandevõimsuse ühele osale eesõigusega juurdepääsu andmist, põhjendades seda enne direktiivi jõustumist sõlmitud kokkulepetega, kuid ilma et oleks järgitud direktiivi artiklis 24 ettenähtud menetlust, tuleb käsitleda diskrimineerivana artikli 7 lõike 5 ja artikli 16 tähenduses ning järelikult nende artiklitega vastuolus olevana.
- 72 NEA ja Soome valitsus märgivad siiski, et tulenevalt õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse kaitse põhimõtetest on NEA-ga sarnastel ettevõtjatel õigus SEP-i sõlmitud rahvusvahelisi lepinguid täita.
- 73 Mõistagi kuulub õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte ühenduse õiguse aluspõhimõtete hulka (vt eelkõige 14. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-104/97 P: Atlanta *v.* Euroopa Ühendus, EKL 1999, lk I-6983, punkt 52; ning 15. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-37/02 ja C-38/02: Di Leonardo ja Dilexport, EKL 2004, lk I-6945, punkt 70).
- 74 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib iga ettevõtja, kelles institutsioon on tekitanud põhjendatud ootusi, tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele.

Sellegipoolest, kui ettevaatlik ja mõistlik ettevõtja võib ette näha tema huve mõjutada võiva ühenduse õigusnormi vastuvõtmist, ei saa ta õiguspärase ootuse põhimõttele tugineda, kui see meede vastu võetakse (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus *Atlanta v. Euroopa Ühendus*, punkt 52, samuti kohtuotsus *Di Leonardo ja Dilexport*, punkt 70).

75 Käesolevas asjas ei võtnud institutsioonid ühtki meedet ega tegutsenud viisil, millega oleks võinud ette näha 1989. ja 1990. aastal kehtinud seadusandluse püsijäämist, mille alusel kõnealused rahvusvahelised lepingud sõlmiti.

76 Kuigi Euroopa Kohus oma 23. oktoobri 1997. aasta otsuses C-157/94: komisjon *v. Madalmaad* (EKL 1997, lk I-5699) jättis rahuldamata komisjoni hagi, milles viimane püüdis väita, et kuna varasem õiguslik olukord kehtis enne direktiivi jõustumist, siis Madalmaade seadusandlus, antud juhul EW 1989, millega rikuti EÜ asutamislepingu artiklit 37 (muudetuna EÜ artikkel 31) seoses SEP-ile elektri importimiseks ainuõiguste andmisega, ei garanteerinud ta mingil viisil, et seadusandlus jääb muutumatuks ka ühenduse tasandil.

77 Peale selle kujutab direktiiv endast elektrituru liberaliseerimise väljakuulutatud teist etappi, esimene etapp oli toodud nõukogu 29. oktoobri 1990. aasta direktiivis 90/547/EMÜ elektri edastamise kohta ülekande- ja jaotusvõrkude kaudu (EÜT L 313, lk 30; ELT eriväljaanne 12/01 lk 147). Selle direktiivi esimese põhjenduse kohaselt on Euroopa Ülemkogu oma järjestikustel istungitel tunnistanud ühtse energiasiseturu vajadust. Samas kaalus komisjon võimalust oma

29. septembri 1989. aasta teatise ühendusesisese elektrituru suurendamise kohta (KOM(89) 336 lõplik), mis lisati direktiivi 90/547 eelnõule, et siseriiklikele või piirkondlikele monopolidele reserveeritud elektri ülekandevõrgud oleksid antud kolmandate riikide käsutusse ning ta pidas vajalikuks impordi- ja ekspordimonopolide kõrvaldamist (vt nimetatud teatise punkte 2 ja 52).
- 78 Seetõttu ei saa väita, et ühenduse institutsioonid tekitasid SEP-i seisukohalt põhjendatud lootusi, mis puudutavad Madalmaadesse elektri importimise monopoli allesjäämist või kuni rahvusvaheliste lepingute tähtaja lõppemiseni elektri piiriülese ülekandevõrgu eesõigusega kasutamist.
- 79 Sellegipoolest võtsid Madalmaade ametivõimud vastu siseriikliku seadusandluse, mille raames sõlmis SEP rahvusvahelisi lepinguid üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamiseks, milleks oli võimalikult madala hinnaga ning üldistest huvidest lähtuva usaldusväärse ja tõhusa elektrivarustuse toimimise kindlustamine. Liikmesriik ei saa sellegipoolest siduda ühendust nii, et viimane ei saaks teostada või jätkata elektrituru liberaliseerimist.
- 80 Mis puudutab õiguskindluse põhimõtet, siis see nõuab eriti, et üksikisikutele soovimatuid tagajärgi kaasa toov regulatsioon peab olema selge ja täpne ning selle kohaldamine tema subjektidele ettenähtav (vt selle kohta 15. detsembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 325/85: Iirimaa v. komisjon, EKL 1987, lk 5041; 13. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-143/93: Van Es Douane Agenten, EKL 1996, lk I-431, punkt 27, ning 15. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-63/93: Duff jt, EKL 1996, lk I-569, punkt 20).

- 81 Nagu Euroopa Kohus on varem otsustanud, ei saa siiski oodata, et seadusandlike muudatusi üldse ei tehta, küll aga saab vaidlustada sellise muudatuse rakendussätteid (vt selle kohta, mis puudutab seadusandlikku muudatust, millega kaotatakse õigus käibemaksu maha arvata kinnisvara rentimisega seotud teatud tasudelt, 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-487/01 ja C-7/02: Gemeente Leusden ja Holin Groep, EKL 2004, lk I-5368, punkt 81). Samamoodi ei nõua õiguskindluse põhimõtte seda, et seadusemuudatused jäetakse tegemata, vaid nõuab pigem, et seadusandja arvestaks ettevõtjate erilist olukorda ning võtaks võimaluse korral uute õigusnormide kohaldamiseks vastu mugandusi.
- 82 Selle kohta peab rõhutama, et direktiiv sisaldab sätteid, mis lubavad elektrituru liberaliseerimise kontekstis arvestada SEP-iga sarnaste ettevõtjate erilist olukorda. Eelkõige pakkus direktiivi artikkel 24 liikmesriikidele võimaluse taotleda erandit artikli 7 lõikest 5 ja artiklist 16 selles osas, mis puudutab enne direktiivi jõustumist kokkulepituid kehtivaid kohustusi ja tegevusgarantiisid. Madalmaade Kuningriik oma hakis seda võimalust ei kasutanud (vt otsus 1999/796, punkt 44).
- 83 Komisjon väidab, et direktiiv ei sisalda rahvusvaheliste lepingute, nagu seda olid SEP-i lepingud, lõpetamise kohustust. Sellegipoolest ei lubanud see olukord direktiivi norme eirata, põhjendusel et see oleks vajalik lepingutest kinnipidamiseks. Veelgi enam, lepingute lõpetamine oleks üksnes selle direktiivi kaudne ja juhuslik tagajärg. Samuti ei takistaks direktiiv operaatoril nagu SEP (alates 2001. aastast NEA) müüa väljaspool Madalmaid elektrit, mida ta vastavalt rahvusvahelistele lepingutele oli kohustatud ostma.
- 84 NEA tugineb muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta määrusele (EÜ) nr 1228/2003, milles käsitletakse võrkudele juurdepääsu tingimusi

piiriüleses elektrikaubanduses (ELT L 176, lk 1) ning eelkõige määruse lisas pealkirjaga „Pikaajalised lepingud” asuvale punktile 2, mille kohaselt „olemasolevatel pikaajalistel lepingutel ei ole uuendamise korral eesõigust.” NEA arvates tuleneb sellest sättest, et enne direktiivi jõustumist sõlmitud lepingutest tuleb kinni pidada.

85 See argument ei muuda antud hinnangut. Nimetatud säte, mis ei olnud põhikohtuasja faktiliste asjaolude tekkimisel veel jõustunud, sobib täielikult kokku käesoleva otsuse punktides 56–63 toodud direktiivi artikli 7 lõike 5 ja artikli 16 tõlgendamisega ning ei ole seega vaidlustatav. Käesolevas asjas ta üksnes kinnitab, et direktiivi artikli 24 alusel lubatud võimalike erandite tegemine nendest artiklitest ei ületa enne selle direktiivi jõustumist sõlmitud lepingutes allkirjastatud kohustuste kestvust.

86 Need kaalutlused ei anna vastust küsimusele, kas ja millises ulatuses võib selline ettevõtja nagu NEA siseriikliku õiguse alusel taotleda kahju hüvitamist, mis talle oleks tekitatud tänu Madalmaade ametivõimude poolt tehtud otsusele mitte taotleda kõnealuste meetmete osas direktiivi artiklis 24 sätestatud erandeid.

87 Eeltoodud kaalutlustest järeldub, et poolte ja huvitatud isikute, kes esitasid Euroopa Kohtule märkusi, poolt esitatud arvamuses toodud asjaolud ei saa tõhusalt viidata õiguspärase ootuse ja õiguskindluse kaitse põhimõtetele.

88 Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et:

- direktiivi artikli 7 lõige 5 ja artikkel 16 ei piirdu tehniliste eeskirjadega, vaid neid tuleb tõlgendada kui igasugusele diskrimineerimisele kohalduvatena;

- nimetatud artiklitega on vastuolus ettevõtjale elektri piiriülesele ülekandmisvõimsusele eesõigustatud juurdepääsu lubavad siseriiklikud meetmed, olenevata sellest, kas need meetmed tulenevad võrguoperaatorilt, võrgukontrollijalt või seadusandjalt, juhul kui need meetmed ei ole lubatud direktiivi artiklis 24 ettenähtud menetluse raames.

Esimene küsimus

89 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib esimeses küsimuses, kas EÜ artikli 86 lõiget 2 peab sisuliselt tõlgendama põhikohtuasjas vaidlustatud meetmeid õigustavana.

90 Võttes arvesse teisele küsimusele antud vastust, ei ole esimesele küsimusele vaja vastata.

